

Reminisensøyeblikket

Gjennom en felles reminisensopplevelse var det som en «nerve» mellom den frivillige og beboeren traff begge og gav en «vinn-vinn» situasjon, hvor opplevelsen av å både få og gi oppstod. Dette øyeblikket, reminisensøyeblikket, er av vesentlig betydning for å forklare hva som motiverer til refleksiv frivillighet på livsgledehem.

Introduksjon

Demens er en av de største globale utfordringene verden står ovenfor. I Norge har ca. 101 000 personer demens. Dette tallet vil stige til nærmere 237 000 innen 2050 og til rundt 380 000 personer med diagnosen i 2100 (1, s.8). Innenfor rammen av velferdsstaten er det et offentlig ansvar at den enkelte sikres nødvendige og riktige helsetjenester. Likevel sier det seg selv at helsevesenet alene ikke kan forventes å ha kapasitet til løse alle utfordringer dette medfører, verken for samfunnet eller for den enkelte.

Frivillig innsats til gjensidig nytte og glede

For å sikre en helhetlig omsorg er ett av hovedelementene i Stortingets nasjonale strategi for økt frivillighet i helse- og omsorgsfeltet, å utnytte det potensialet som ligger i frivillig innsats blant annet gjennom konseptet livsgledehem (2, s.68).

Gjennom sertifiseringsordningen for livsgledehem (3) skal en sikre at personer med demens sin fysiske og psykiske helse ivaretas, slik at den enkelte kan få et verdig liv. I tillegg til å få dekket primærbehov slår regjeringen gjennom Demensplan 2025 (1, s.10) fast at en også skal stimulere til utvikling av varierte og tilpassede aktivitetstilbud, i tråd med den enkeltes ønsker (innsatsområde 1 – medbestemmelse og deltakelse) og at dette blant annet skal gjøres gjennom å styrke innsatsen i frivillig sektor (innsatsområde 2 – forebygging og folkehelse).

Frivillige kan deles inn i ulike grupper. Det kan være mennesker som stiller opp gjennom ulike organisasjoner eller refleksive frivillige (4, s. 6). Refleksive frivillige er frivillige som stiller opp alene for å gjøre en innsats. Det finnes gode systemer for å ivareta mennesker som stiller opp

gjennom ulike organisasjoner, mens det er en større utfordring å ivareta refleksive frivillige sine ønsker og behov. Det er derfor viktig å vite noe om hva som motiverer refleksive frivillige i deres innsats for personer med demens og deres sekundærbehov. Et verktøy til dette er innovasjonsmodellen for økt frivillighet, som viser hvordan både beboere og refleksive frivillige kan ivaretas på livsgledehem. Modellen viser hvordan det gjennom systematisk arbeid kan legges til rette for at reminisensøyeblikk oppnås, og hvordan det skapes glød og indre motivasjon til videre frivillig innsats

Metode

Rammen for denne studien er knyttet opp mot motivasjonsfaktorer for refleksiv frivillighet på livsgledehem. Som metode er det i hovedsak benyttet kvalitative fokusgruppeintervju. Datamaterialet er i tillegg vurdert opp mot sentrale politiske dokumenter i forhold til motivasjonsfaktorer innenfor frivillighet (1, 2, 5).

Vi har gjennomført en hermeneutisk meningsfortolkning av datamaterialet. Fortolkningen strekker seg utover det som umiddelbart tas for gitt og beriker forståelsen ved å bringe frem nye differensieringer og innbyrdes relasjoner i teksten. Gjennom begrepene reminisensopplevelser, reminisensøyeblikk og personsentrert frivillighet, utvider vi en tidligere forståelse, noe som spisser for forståelse og funnene i forskningen i forhold til personer med demens og refleksive frivillige.

Validitet og reliabilitet

Ønsket om både å være systematisk og ha innlevelse slik Thagaard (6, s. 14) trekker fram, har gjort at vi har valgt å bruke flere strategier for å oppnå en rimelig grad av reliabilitet og validitet.

FAKTA

Mona Stenhaug Johannessen,

vernepleier. Universitetslektor ved det helsevitenskapelige fakultetet på UiT-Norges arktiske universitet i Harstad. Er korresponderende forfatter for artikkelen. Telefon: (+47)77058382 mona.s.johannessen@uit.no

Terje Øien Thomsen, pedagog. Førstelektor ved det helsevitenskapelige fakultetet på UiT-Norges arktiske universitet i Harstad. Telefon: (+47)77058135 terje.thomsen@uit.no

Foto: Shutterstock

Vi har gjennom det Kvale og Brinkmann (7, s. 244) kaller en postmoderne oppfatning, gitt avkall på fastlagte meninger og heller vektlagt deskriptive nyanser, paradokser og forskjeller. Selv om hensikten med studien ikke primært har vært å gi

generaliserbare funn, vil studien likevel kunne gi kunnskap som har overføringsverdi i forhold til refleksiv frivillighet på syke- og livsgledehem (8, s. 13). Med utgangspunkt i Kvale & Brinkmann (7) og Thagaard (6) er vi av den oppfatning at vi

Sammendrag: Frivillig innsats er politisk satsningsområde i eldreomsorgen. I denne artikkelen utforskes betingelser for å oppnå motivasjon hos refleksive frivillige med mål om å beholde de som en viktig ressurs i eldreomsorgen. Det legges spesielt vekt på betydningen av å kartlegge de frivilliges interesser og spille de med personer med demens sine interesser. På den måten kan det legges til rette for at det kan oppstå reminisensøyeblikk, som kan gi særlig motivasjon for videre frivillig innsats.

Gjennom innovasjonsmodellen for økt frivillighet fokuseres det på betydningen av kartlegging, planlegging, utførelse, dokumentasjon, evaluering og oppdatering av ulike aktivitetstiltak. Dette gjelder både for refleksive frivillige og beboere på livsgledehem. Konsekvensen av å ikke arbeide systematisk og målrettet, kan være at gløden hos refleksive frivillige forsvinner, og at de kan miste motivasjon til å fortsette som frivillige.

Livsglede for eldre (LFE) har utviklet livsgledesirkelen. Det er en modell som omhandler personsentrert omsorg og hvordan det legges til rette for at den enkelte beboers interesser på sykehjem skal ivaretas. Med basis i denne modellen har vi utviklet innovasjonsmodellen for økt frivillighet, som viser hvordan personsentrert frivillighet kan gi økt livsglede og motivasjon for refleksive frivillige som er knyttet til livsgledehem.

Nøkkelord: Reminisensøyeblikk, innovasjonsmodellen for økt frivillighet, refleksiv frivillighet, livsgledehem, personsentrert frivillighet.

Abstract: Voluntary efforts are a political focus area in the elderly. This study aims to answer the question of: How to facilitate a moment of reminiscence that can rise and contribute as a motivational factor for voluntary efforts in joy of life homes?

In order to achieve inner motivation and be able to retain volunteers in the care sector, it is essential that the interests of the volunteers are mapped out and mirrored with the residents' interests. When planning for activities based on similarities, a moment of reminiscence can arise. The study's main findings point to a "win-win" situation between the volunteers and residents through golden reminiscence moments that motivate further voluntary efforts. Through the innovation model for increased volunteering, the focus lies within the importance of mapping, planning, execution, documentation, evaluation and updating of various activity measures, both in relation to the reflective volunteers and residents of life joy homes.

The organization Joy of life for the elderly (LFE) has developed the circle of joy of life. This model deals with person-centred care, where arrangements are made for the individual resident's interests in nursing homes to be safeguarded. Based on this model, we have developed the concept of person-centred volunteering as well as the innovation model for increased volunteering, which deals with what can provide joy of life and motivation for reflective volunteers in joy of life homes.

Keywords: Moment of reminiscence, the innovation model for increased volunteering, voluntary efforts in elderly care, joy of life homes, person-centred volunteering.

har bidratt til kunnskapsutvikling gjennom tydeliggjøring av begrepene reminisensopplevelser og reminisensøyeblikk, samt gjennom utvikling av innovasjonsmodellen for økt frivillighet.

Etikk

Studien er meldt til Norsk senter for forskningsdata (NSD) i 2017, og ble tilrådd i desember samme år

(prosjektnummer 57350). Studien har også inngått i et annet prosjekt (prosjektnummer 52338) som også ble tilrådd av NSD i 2017.

Det ble ikke innsamlet sensitive personopplysninger og opplysninger som ble samlet inn var kun omfattet av personopplysningslovens §31, noe som innebar at datainnsamlingen var samtykkebasert med lav personvernulempe.

TABELL 1: Sammensetning av informanter. Utvalget er sortert etter kjønn, antall år som frivillig og alder.

Kjønn	Kvinne									Mann								
	N=11	7									4							
Antall år som frivillig	Mindre enn 5 år			5-10 år			Mer enn 10 år			Mindre enn 5 år			5-10 år			Mer enn 10 år		
N=11																		
Alder	51-60 år	61-70 år	71-80 år	51-60 år	61-70 år	71-80 år	51-60 år	61-70 år	71-80 år	51-60 år	61-70 år	71-80 år	51-60 år	61-70 år	71-80 år	51-60 år	61-70 år	71-80 år
N=11	1	1			2				3		1	2			1			

Deltakere

Utvalget av informanter er strategisk. Alle aktuelle informanter hadde erfaring med refleksiv frivillig innsats. Det var tilfredsstillende spredning i kjønn, alder, og geografisk tilhørighet. Fellesnevneren var at samtlige stilte opp alene, for å gjøre en innsats for beboere på livsgledehjem.

Datainnsamling

Datainnsamlingen ble utført som fokusgruppe-intervju fulgt opp av ett semi-strukturert individuelt intervju som ble gjennomført av førsteforfatter.

Sentrale tema som ble berørt var historiene bak hvorfor informantene begynte å engasjere seg som refleksive frivillige, hvilke oppgaver informantene hadde, samt i hvilken grad beboernes ønsker og behov hadde samsvart med de refleksive frivilliges interesser. Videre ble informantene intervjuet om hva som eventuelt kunne svekke motivasjonen for videre engasjement som frivillig, og hva som var viktig for å motivere dem til å fortsette å engasjere seg.

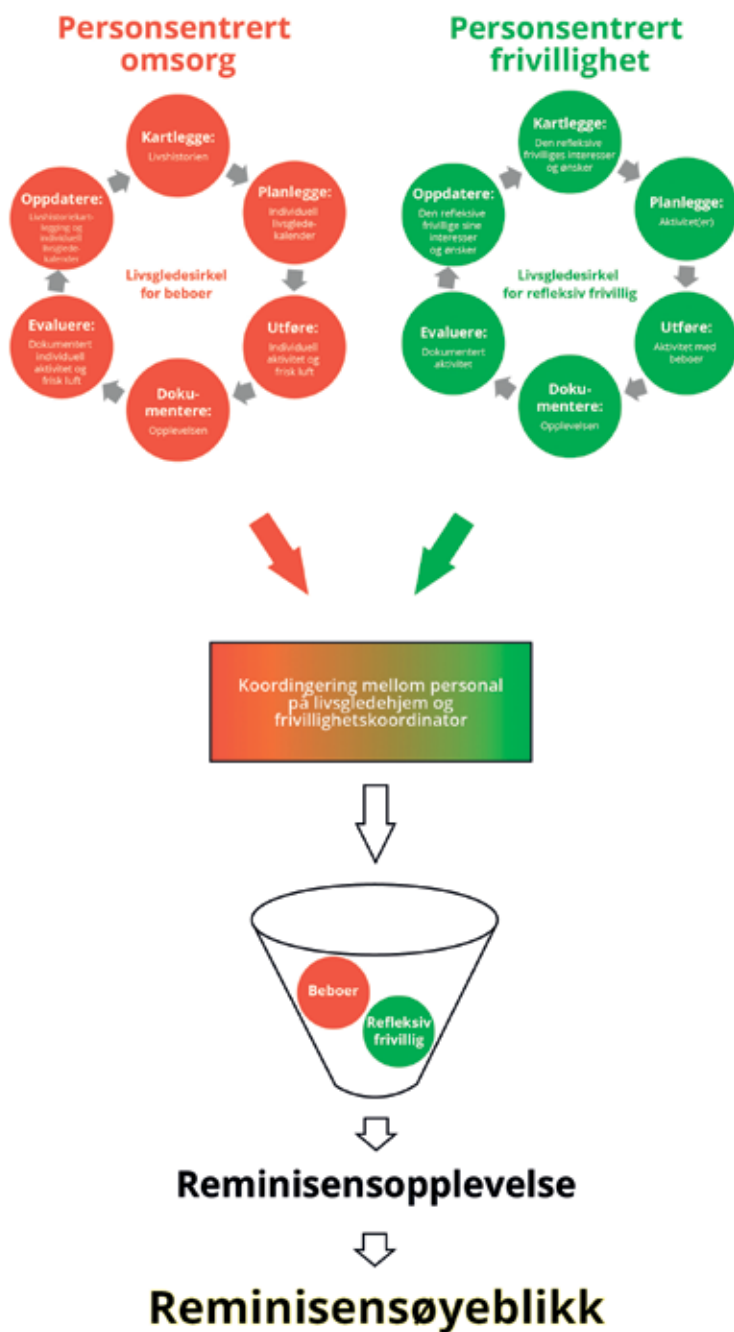
Resultat

Hovedfunnet viser at når felles interesser og gleder i livet sammenfaller mellom beboere og refleksive frivillige, kan det legges til rette for at det kan oppstå reminisensopplevelser og reminisensøyeblikk. Reminisensøyeblikk danner indre motivasjon hos refleksive frivillige. Med utgangspunkt i data-materialet har vi utviklet innovasjonsmodellen for økt frivillighet (se figur 1).

Modellen består av to hoveddeler. Den ene delen er LFE sin livsgledesirkel som er rettet mot beboere på livsgledehjem (9). Denne delen er markert med rødt i innovasjonsmodellen, og forklares på følgende måte:

Gjennom livshistoriekartlegginger skal primærkontakten planlegge individuelle kalendere for hver enkelt beboer. Deretter skal aktivitetene gjennomføres, dokumenteres og evalueres. Målet er å skape meningsfullt innhold i hverdagen. Fordi demens og annen sykdom ofte endrer personers preferanser og ressurser, er det viktig at både kartlegging og kalender evalueres og oppdateres jevnlig på

Innovasjonsmodell for økt frivillighet

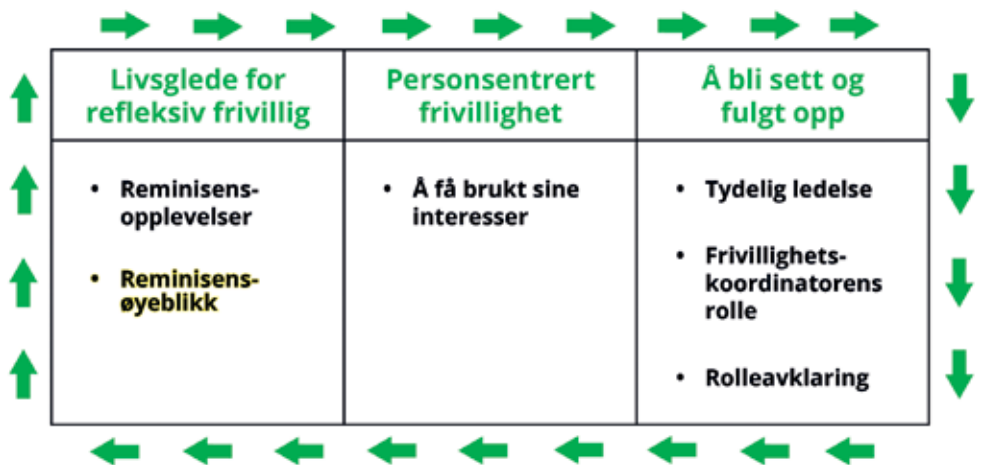
FIGUR 1: Innovasjonsmodellen for økt frivillighet viser hvordan en kan legge til rette for reminisensopplevelser og reminisensøyeblikk som begge bidrar til å skape motivasjon for videre innsats på livsgledehem.

bakgrunn av dokumentasjonen. Denne metoden omtales som livsgledesirkelen (9). Sammen med livsgledeskriteriene (3) danner den grunnlaget for livsgledearbeidet.

Den andre delen av innovasjonsmodellen for økt frivillighet er en livsgledesirkel rettet mot reflektsive frivillige. Denne er markert med grønn farge. Livsgledesirkelen for reflektsive frivillige bygger på den samme personsentrerte tankegangen som ligger til grunn for livsgledesirkelen for beboere på livsgledehem.

Ved å legge til rette for personsentrert frivillighet vil motivasjonen for å fortsette å engasjere seg hos reflektsive frivillige, bli betydelig forsterket. Det at en frivillighetskoordinator kartlegger hva den enkelte reflektsive frivilliges interesser og ønsker er, og ved å planlegge hvilke aktiviteter de kan bidra på sammen med beboere som har like interesser, vil være hovedkriterier for å lykkes. I tillegg må en frivillighetskoordinator se til at det dokumenteres og evalueres i hvilken grad aktivitetene opplevdes som positive for både den reflektsive frivillige og

FIGUR 2: Faktorer for å skape motivasjon hos reflektsive frivillige på livsgledehem.

beboeren. Planen må jevnlig oppdateres og justeres med utgangspunkt i evalueringene. Gjennom denne type samarbeid kan det legges til rette for at beboere og reflektsive frivillige møtes med mål om å skape gode relasjoner og opplevelser dem imellom, basert på felles interesser.

Diskusjon

Gjennom intervjuene pekte det seg ut tre hovedkategorier som tydeliggjorde noen vesentlige motivasjonsfaktorer av betydning for informantene: Livsglede for reflektsive frivillige, personsentrert frivillighet samt det å bli sett og fulgt opp. De reflektsive frivilliges stemme spesifiseres og fremmes videre gjennom tabellens hovedkategorier og underpunkter (figur 2).

Livsglede for reflektsive frivillige

Livsglede er noe som er viktig for ethvert menneske. For å nå det politiske målet om økt frivillighet i eldreomsorgen generelt og ved livsgledehem spesielt, er det viktig at den frivillige innsatsen gir mening og glede. Ett hovedfunn som får frem hva som kan bidra til å skape motivasjon, spontan og ekte glede hos reflektsive frivillige, er det mellommenneskelige fellesskapet, i relasjon til beboerne. Funnene viser til at små forskjeller er av stor betydning for hva som kan gi motivasjon til å bidra som reflektsiv frivillig, nemlig reminisensopplevelser og ikke minst, reminisensøyeblikk.

Reminisensopplevelser

[...] jeg holdt på med en berlinerkrans så sa jeg til hun ene som satt der, husker du hva denne

kaken heter? «ja, det er jo berlinerkran» sa damen. «Det bakte jeg jo før» sa hun ... så det viser seg jo at vi får respons. Det fra i gamle dager det husker de ... (fra intervju med informant).

Reminisens viser til minneaktivitet og tilbakeblikk på noe en har opplevd. Personer med demens, har ofte utfordringer med korttidshukommelsen, mens langtidshukommelsen kan være god langt ut i demensforløpet (10, s. 50). Samtlige informanter trekker frem at det er givende å oppleve at minner vekkes hos personer med demens.

Reminisensopplevelser kan føre til gjensidighet og økt trivsel for de refleksive frivillige. De refleksive frivillige erfarer at de får respons fra beboerne og at personer med demens ofte kan huske tilbake, noe som oppleves som betydningsfullt for de refleksive frivillige. De erfarer at det gjennom reminisensopplevelser fremkommer noe om beboernes identitet og erfaringer fra livet. Reminisens trigges av sanseopplevelser og viser til den enkeltes identitet (11, s. 65). Når den refleksive frivillige først har fått innblikk i fortiden og hva interessene til personer med demens er, vil de kunne legge til rette for nye opplevelser som gir mening og som baseres på personens kulturelle verdi, som fortsatt er tilstede - selv om mye annet kan være visket ut av hukommelsen.

Erindringshistorier gjenskerer minner fra en tid som har vært. Gjennom sansestimulering av havluft, bilder eller en sangtekst kan det holdes fast på minner fra en barndom og oppvekst noe som igjen kan styrke integritet, egen verdi og identitetsfølelse (12, s. 138).

Gjennom reminisensopplevelsene kan det å være refleksiv frivillig på livsgledehem oppleves som meningsfullt, skape gode følelser hos den frivillige og hos beboere de møter.

Reminisensøyeblikk

[...] hver gang jeg forteller denne historien begynner jeg nesten å gråte, for den var så sterkt! Det var en dame vi «savnet», hun var en av de største sangerne, der men så ble hun «borte». Så spurte vi betjeningen, men nei ... hun var i dårlig form og hadde mistet språket [...].men så en dag når vi var der så kom datteren kjørende med henne ut i stua for å høre musikken. Så sang vi – jeg husker ikke om det var Nidelven, men det var en av disse gamle gode som de husker. Og der begynner

kjærringa å synge! [...] så der kan du snakke om ... sant- de husker igjen. Og det er så artig [gøy]!

Sitatet over er fra en informant som i flere år hadde bidratt til ukentlig å synge sammen med beboere på et livsgledehem. Det viser til en indre glød og nerve som traff den refleksive frivillige i møte med en beboer og som skapte glede i en gjenkjennbar situasjon.

«Sang er et eksempel på noe som kan gi forståelser og relasjoner ny kvalitet»

Reminisensøyeblikk gir sterkere følelser og bidrar til at refleksive frivillige blir motivert og ønsker å gi av sin tid, til meningsfull innsats på livsgledehem.

Gjennom eksempler på reminisensøyeblikk, uttrykte de frivillige overraskelse og fascinasjon over at personer med demens fikk lyse og gledelige øyeblikk sammen med dem, gjennom like interesser. Det oppsto en forsterket opplevelse av fellesskap og samhørighet dem imellom - i øyeblikket. Sanser, kognisjon og emosjoner ble vekket og skapte felles livsglede. Spontane reaksjoner og glede fra informantene, ble uttrykt gjennom utsagn som: Det var fantastisk, utrolig, artig, det gav stor glede, det var så sterkt, «det satt meg helt ut», det var veldig, veldig motiverende! Reminisensarbeid kan gi mening og verdi for beboere og frivillige (13). Når minner bringes til overflaten, vil en ane hva dette menneskelige intranett rommer: elementer av personlige biografier, avsnitt og kapitler i livsfortellinger, historier som for lengst er levd og oftest glemt, men som kan åpnes igjen hvis berøringen treffer dypt nok (14, s. 54).

Sang er et eksempel på noe som kan gi forståelser og relasjoner ny kvalitet (1, s. 85). Sangen blir tankevekkende (14, s. 58). Sammenhenger kan igjen settes på plass og restitueres. Fortidens sangminner kan gi forsterkede øyeblikksnærver, som igjen skaper motivasjon gjennom reminisensøyeblikket som oppstår. Grunnfølelsen man får gjennom

Foto: Shutterstock

sang gir fellesforankring og intersubjektivitet, den gir de personlige utdypningsfølelsene på sin side ditto sterk åpning for intrasubjektivitet (14, s. 59). Hver enkelt person stimuleres til sine egne, introspektive reiser når sangen treffer. Det utløses høyst subjektive minner, lukter, bilder og emosjoner. Det særegne er imidlertid at intersubjektivitet og intrasubjektivitet i en sammenheng som dette ikke drar rivaliserende i hver sin retning. Fellesnivå og individnivå utelukker ikke hverandre- tvert imot. Jo sterkere fellesforankring, jo større mulighet for utdypende individuell forankring. Mennesker trenger evnen til dyp berøring og har trang til å finne tonen sammen med andre (14, s. 57). Fellesskapets betydning og dens dype emosjonelle berøring i reminisensøyeblikk vil i så måte ha betydning for både beboere og reflekseive frivillige.

Historiene om reminisensøyeblikk fra intervjuene viser til betydningsfulle minneopplevelser både for beboere og for reflekseive frivillige. Gjennom felles sanseopplevelser oppsto det glede og mestring som berørte følelser hos begge parter på en positiv måte. Å bli emosjonelt berørt kan se ut til å være en vesentlig motivasjonsfaktor for reflekseiv frivillighet.

Reminisensøyeblikk kan også sammenlignes med det Veseth og Moltu (15, s. 13) omtaler som en tredjehet. Begrepet favner om måter å være sammen på som lar oss stå i kontakt med hverandre og fremforhandle et fellesskap. Det er en sjelfull metafor ment for å beskrive det psykiske rommet som oppstår gjennom intersubjektiv undring, både inne i oss og mellom oss. For å tre inn i et intersubjektivt samspill, vil det forutsette gjensidighet i anerkjennelse av egen og andres subjektivitet.

Relasjonen mellom aktører som for eksempel frivillige og eldre, har større verdi når de er mer likeverdige (12). Å bety noe og å gi noe til andre gir følelse av verdi og glede for både den reflekssive frivillige og beboere på livsgledehem. Det gir også helsegevinst for den frivillige å være frivillig. Dette støttes av tidligere forskning av blant annet Loga (16, s. 50) Wollebæk (17, s.61).

Oppsummert

Man kan ha reminisensopplevelser uten at det oppstår reminisensøyeblikk, men man kan ikke ha reminisensøyeblikk uten at det også er en reminisensopplevelse – «nerven» avgjør. Livsglede for reflekssive frivillige skapes gjennom reminisensopplevelser, men spesielt gjennom reminisensøyeblikk. Både reminisensopplevelser og reminisensøyeblikk skaper motivasjon.

Om en oppnår reminisensopplevelser eller reminisensøyeblikk, vil variere. Reminisensøyeblikk kan ikke med sikkerhet oppstå, selv med tilrettelegging. Likevel kan en si at en av motivasjonsfaktorene hos reflekssive frivillige er å berøre, og at ett av målene er å «finne tonen» med beboerne.

Personsentrert frivillighet

Personsentrert frivillighet handler blant annet om livsglede, identitet, felles interesser, minneaktivitet og sansestimulering. Gjennom personsentrert frivillighet vil den reflekssive frivillige oppleve at deres identitet og interesser blir vektlagt og anerkjent. Identitet handler om å søke kontinuitet bakover i livet, men kan også forstås i forhold til hva en ønsker å identifiseres med (18, s. 16). Identitet sier noe om selvoppfatning, hvem vi er, hva vi interesserer oss for og hva som gir mening for den enkelte. Å få brukt sine interesser i møte med beboere som har samme interesser, skaper mestringsfølelse og oppleves som givende fordi det er noe de reflekssive frivillige behersker og ikke synes er vanskelig å dele med andre. På denne måten kan vi trekke paralleller til det som Kitwood (19, s. 90) omtaler som menneskelig verdi i personsentrert omsorg, nemlig identitet, inklusjon og tilknytning.

Å få brukt sine interesser

[...] jeg kan tenke meg å gå tur og ... Det vil gi meg mer enn sånn.. «det her har vi behov for» (fra intervju med informant).

Det vesentlige er ikke hva reflekssive frivillige kan bidra med, men hva de vil bidra med. De vet selv hvilke interesser de ønsker å dele med beboere. Det kan handle om aktiviteter som eksempelvis å lese for noen, gå tur, se på bilder eller å synge sammen. Det viktige er at reflekssive frivillige har glede av å «by på seg selv» i møte med beboerne på livsgledehem som har de samme interessene som dem selv. Å dele glede gjennom fellesskap og like interesser gir motivasjon.

«Informantene var opptatt av at det var nødvendig med en frivillighetskoordinator i alle kommunene»

Oppsummert

Personsentrert frivillighet viser til at reflekssive frivillige får brukt sine interesser i spill med beboere med like interesser.

Å bli sett og fulgt opp

Reflekssive frivillige har behov for å bli sett på som en betydningsfull del av fellesskapet blant ledere, ansatte og beboere på livsgledehem. Satsning på frivillighet må derfor forankres i alle ledd, fra politisk ledelse og ned til den enkelte ansatte. Innenfor livsgledekonseptet vil frivillighetskoordinator, i samarbeid med personalet, kunne bidra til at de reflekssive frivillige blir sett og fulgt opp. Det at man føler seg verdsatt og godt mottatt er viktige motivasjonsfaktorer for de reflekssive frivillige.

Tydlig ledelse

... selvfølgelig er en veldig god ledelse viktig [...] det vet alle [...] at man må være på lag alle sammen (fra intervju med informant).

Det er viktig at ledelsen har et tydelig og gjennomtenkt forhold til hvordan reflekssive frivillige skal inkluderes som en del av fellesskapet på livsgledehem. Samarbeidet mellom reflekssive frivillige, frivillighetskoordinator og personalet er således av stor betydning for at de skal oppleve

tilhørighet. Hensikten blir å få til en felles forståelse som sier noe om hva reflekstive frivillige skal bidra med, hvordan de blir et viktig supplement til de ansatte i forhold til beboernes sekundærbehov, og hvordan de skal følges opp og av hvem. Å lykkes med dette er først og fremst et ledelsesansvar.

Frivillighetskoordinatorens rolle

Han vet hva våre interesser er og hva vi ønsker å gjøre (fra intervju med informant).

Frivillighetskoordinatoren sin viktigste rolle er å være et bindeledd mellom reflekstive frivillige og livsgledehemmet. Frivillighetskoordinatoren skal kartlegge hva den enkelte reflekstive frivillige ønsker å bidra med og videre følge opp, evaluere og eventuelt revurdere opplevelsene av ulike aktivitetstiltak i ettertid.

Informantene var opptatt av at det var nødvendig med en frivillighetskoordinator i alle kommunene. De poengter at det opplevdes trygt å ha en kontaktperson som de kunne dele erfaringer med og som de kunne ha som diskusjonspartner både når de kom inn som frivillig og underveis i

prosessen. Dette er i tråd med Frivillighet Norge (20) sine uttalelser, som viser til at det er viktig med ressurser til å tilrettelegge for å koordinere, lede og inspirere frivillige.

Rolleavklaring

Men, vi er [...] opptatt av at vi ikke skal gjøre jobben for de ansatte. Det skal vi ikke gjøre. Vi skal bidra på et annet vis [...] (fra intervju med informant).

Gjennom dialog med frivillighetskoordinator er det viktig at det avklares hva den reflekstive frivillige skal bidra med og hva som faller inn under personalets oppgaver. Dette er noe som ikke alltid er så enkelt å skille mellom. Som hovedregel knytter vi de frivilliges innsats og ønsker opp mot beboernes sekundærbehov (de kulturelle, sosiale og åndelige behovene). Tydelighet rundt ansvarsområdene, bidrar til at reflekstive frivillige blir tryggt på hva de skal gjøre når de kommer til livsgledehemmet. Frivillighet Norge (20) viser til at samarbeidet mellom det offentlige og frivilligheten må bygge på en felles forståelse og at frivillig inn-

Foto: Shutterstock

sats må være et supplement til, ikke en erstatning for, det offentlige oppgaver og ansvar på området.

Oppsummert

Å bli sett og fulgt opp handler om at reflekseive frivillige har behov for å bli sett, hørt og verdsatt på livsgledehjem. Videre viser det til hva den reflekseive frivillige ønsker å bidra med for beboere på livsgledehjem. Det handler om å få definert hva som er deres rolle og om verdien av tilhørighet og fellesskapet med ansatte og beboerne. Frivillighetskoordinatoren er en nøkkelperson for at systematikken og koordineringen mellom de frivillige, personal og beboere skal fungere. Dette med mål om å danne forutsigbarhet, trygghet, gode relasjoner, samt reminisensopplevelser og reminisensøyeblikk som igjen gir ny motivasjon.

Konklusjon

Det er ingen selvfølgelighet i å klare å skaffe eller å beholde reflekseive frivillige, derfor må kunnskapen om hva som motiverer dem som ønsker å gi av seg selv til frivillig innsats på livsglede- og sykehjem økes. Frivillighet Norge (2) viser til at kontinuitet i frivillighet avhenger av forutsigbarhet og stabile rammer. Innovasjonsmodellen for økt frivillighet er et verktøy som nettopp skaper den nødvendige forutsigbarheten og de stabile rammene. Ved bruk av innovasjonsmodellen for økt frivillighet kan man bidra til innovativ og bærekraftig frivillighet i eldreomsorgen, i tillegg kan man oppnå naturlig fellesskap mellom beboere og reflekseive frivillige på livsgledehjem. Kunnskap om hva som kan gi reminisensøyeblikk er derfor viktig. Å legge til rette for reminisensopplevelser generelt, og reminisensøyeblikk spesielt, vil kunne bidra til økt livskvalitet for de reflekseive frivillige og beboere på livsgledehjem. På denne måten kan frivillighet forplante seg, spire og blomstre. ■

Litteratur

1. Helse- og omsorgsdepartementet. (2020). Demensplan 2025. <https://www.regjeringen.no/contentassets/b3ab825ce67f4d73bd24010elfc05260/demensplan-2025.pdf> Helse og omsorgsdepartementet.
2. Meld. St. 29 (2012-2013). Morgendagens omsorg. <https://www.regjeringen.no/contentassets/34c8183cc5cd43e2bd341e34e326dbd8/no/pdfs/stm201220130029000dddpdfs.pdf> Det kongelige helse og omsorgsdepartementet.
3. Livsglede for eldre (2021, 22. mars). Beskrivelse av sertifiseringsordningen. <https://livsgledeforeldre.no/wp-content/uploads/2016/03/Beskrivelse-av-sertifiseringsordningen-Livsgledehjem-ny-1.pdf>
4. Hansen, T. & Slagsvold, B. (2021, 3. februar). Refleksiv frivillighet i en

norsk kontekst – om eldres deltakelse, motivasjon og potensiale. Tidsskrift for velferdsforskning, årg. 23, no. (1), s. 4-19. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2020-01-01>

5. Meld. St. 15 (2017-2018). Leve hele livet. Det kongelige helse og omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/196f99e-63aa14f849c4e4b9b9906a3f8/no/pdfs/stm201720180015000dddpdfs.pdf>
6. Thagaard, T. (2018). Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder (5 utg.). Fagbokforlaget.
7. Kvale, S & Brinkmann, B. (2017). Det kvalitative forskningsintervju (3 utg.). Gyldendal akademisk.
8. De nasjonale forskningsetiske komiteer. (2010). Veiledning for forskningsetiske og vitenskapelige vurderinger av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag. <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/kvalitative-forskningsprosjekt-i-medisin-og-helsefag-2010.pdf>
9. Livsglede for eldre (2021, 3. mars). Livsgledesirkelen for beboere. <https://livsgledeforeldre.no/?s=livsgledesirkelen>
10. Johannessen, M. S. (2018). Hva motiverer til frivillig arbeid på livsgledehjem? [masteroppgave] VID vitenskapelige høyskole.
11. Ridder, H.M.O. & Stige, B. (2016). Musikterapi og eldrehelse. Universitetsforlaget.
12. Fosøy A. B. Grov E. K og Sandvoll A. M. (2018). Magiske augneblick; erfaringar med kulturprosjekt for eldre. Tidsskrift for omsorgsforskning, årg. 4, no. (2), s. 132-142. DOI: <https://doi.org/10.18261/ISSN.2387-5984-2018-02-09>
13. Johannessen, M. S. (2019, 31. mai). Teknologi, sang og frivillighet gir livsglede for eldre. Harstad Tidende.
14. Bjørkvold, J-R. (1998). Skilpaddens sang. Freidig Forlag.
15. Veseth, M. og Moltu, C. (2006). Tredjehet: Grunnlagsproblemer i relasjonell psykoanalyse i lys av spedbarnsforskning. Tidsskrift for Norsk psykologforening, vol. 43, no. (9), s. 925-931. <https://psykologtidsskriftet.no/fagartikkel/2006/09/tredjehet-grunnlagsproblemer-i-relasjonell-psykoanalyse-i-lys-av>
16. Loga, J. (2010). Livskvalitet. Betydning av kultur og frivillighet for helse, trivsel og lykke. En kunnskapsoversikt. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2445364/VR_2010_1_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y
17. Wollebæk, D. Sætrang, S. Fladmoe, A. (2015). Betingelser for frivillig innsats- motivasjon og kontekst. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/handle/11250/2442819>
18. Ruud, E. (2011). Musikk, identitet og helse – hva er sammenhengen? Norges musikkhøgskole. Skriftserie fra Senter for musikk og helse. NMH-publikasjoner, 2011:3. https://nmh.brage.unit.no/nmh-xmlui/bitstream/handle/11250/172301/Ruud_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y
19. Kitwood, T. (2006). En revurdering af demens-personen kommer i første række. Munksgaard.
20. Frivillighet Norge. (2021). Frivillighetspolitisk plattform 2019 – 2023 Frivillighet Norges politiske grunnsyn: Større rom for frivilligheten. Frivillighet Norge. <https://www.frivillighetnorge.no/politikk/frivillighetspolitisk-plattform-2019-2023/>